

Teologisk efter- og videreuddannelse anno 2018: om frugtbare forstyrrelser, masters og den frie ånd

Af lektor, ph.d., formand for Det Teologiske Fakultets efter- og videreuddannelsesudvalg Marlene Ringgaard Lorensen

Det Teologiske Fakultet har udbudt kurser på Åbent Universitet siden først i 1990'erne, og siden 2001 har et stigende antal erhvervsaktive fordybet sig i form af en

individuel tilrettelagt masteruddannelse i Søren Kierkegaards forfatterskab, homiletik, sjælesorg, islamisk teologi mm. De studerende kommer fra forskellige faglige baggrunde, såsom jura, litteratur, sundhedsvidenskaberne samt diverse uddannelsesinstitutioner. Størstedelen af dem, der tager efteruddannelse på TEO, er dog teologiske kandidater, som kommer tilbage til universitetet for dels at vedligeholde deres faglige viden og kvalifikationer, dels at udvide deres uddannelse med nye indsigter og kompetencer. Det Teologiske Fakultet har et relativt stort antal ÅU- og masterstuderende i forhold til de øvrige fakulteter på KU, men teologer synes også at have en særlig forkærlighed for livslang læring.

Impact som gensidig forstyrrelse mellem teori og praksis

Dette forår blev lektor Anders Holm og undertegnede inviterede til at holde oplæg på et seminar om "Impact", arrangeret af Det Samfundsfaglige, Det Humanistiske, Det Juridiske og Det Teologiske Fakultet. På seminaret blev det diskutert, hvilken form for indflydelse de såkaldte "tørre fag" ved de fire fakulteter har i samfundet. Med afsæt i vores erfaringer med efter- og videreuddannelse beskrev vi, hvordan den interaktion og vidensudveksling, som finder sted mellem forskere og praktikere, kan ses som en form for gensidig påvirkning mellem universitet og samfund. På seminaret refererede vi til et slogan, som Københavns Universitet mangfoldiggjorde for nogle år siden, og som lyder: "Først lærer vi dig alt. Så lærer du os, hvor vi tog fejl." Selvom udsagnet udtrykker en forsimpning af det komplekse forhold mellem undervisning og læring, understreger det også den interaktion – og frugtbare forstyrrelse – der foregår i spillet mellem forskning og praksis, for forholdet mellem teori og

praksis er naturligvis ikke et spørgsmål om envejs applikation, men snarere gensidig undren og korrektion.

Når vi underviser mennesker, som har gjort brug af deres uddannelse i praksis i flere år, får vi både kritisk og konstruktiv respons på, hvordan forskningen faktisk anvendes i praksis – og hvor den kommer til kort. Samtidig styrkes det forskningsbaserede grundlag hos dem, der efter- og videreuddannes. Men i modsætning til dengang, de var kandidatstuderende, tilegner de sig nu viden i kritisk vekselvirkning med de erfaringer, de gør sig i arbejdslivet. Vores tese er således, at impact indenfor et fag som teologi kan ses som en gensidig forstyrrelse mellem forskere og praktikere – og forhåbentlig en frugtbart forstyrrelse i den forstand, at vi giver dem, der er på efteruddannelse, ny viden fra vores forskning, men samtidig giver de os en viden tilbage fra arbejdslivet, som kan udfordre og lede os på nye spor.

Masterstuderende

På Det Teologiske Fakultet har vi en relativt stor gruppe præster, som kommer tilbage for at efteruddanne sig efter flere års arbejde. De fleste tager enkeltkurser under Åbent Universitet, men et stigende antal gennemfører en individuel, fleksibel masteruddannelse. Uddannelsen består af ét årsværk, typisk bestående af 3 kurser med dertilhørende opgaveskrivning, som de fleste tager fordelt på 2-3 år. Uddannelsen afsluttes med en masteropgave med mundtligt forsvar. De masterstuderende specialiserer sig ofte inden for Søren Kierkegaards forfatter-skab, Sjælesorg, Homiletik eller Islamisk Teologi.

Ud over den individuelle fordybelse er flere af dem, der har deltaget i fakultetets efteruddannelse, begyndt at skabe faglige netværk i hele landet, hvor de mødes og udveksler erfaringer om, hvordan de omsætter deres nye viden til praksis i deres kontekst. Flere af dem har fået nye stillinger med særligt fokus på efteruddannelse af kolleger. I forlængelse af deres masteropgaver har nogle af dem udgivet bøger og artikler, et par af dem har præsenteret papers på konferencer i ind- og udland, og endelig er der enkelte, som bruger masteruddannelsen som udgangspunkt for at udarbejde et ph.d.-projekt.

Kommende kurser

I tillæg til, at fakultetets almindelige kurser kan følges som Åbent Universitet i løbet af semesteret, når der er ledige pladser, tilbyder fakultetet også flere kompaktkurser, som typisk afvikles over to uger i august. Ét af dem, som blev afholdt i august 2018 bærer titlen: ”Sårbarhed, livskriser og modstandskraft: Mellem systematisk teologi og sjælesorg”. Kurset var arrangeret i samarbejde mellem lektor i sjælesorg, Christine Tind Johannessen-Henry, Folkekirkens Videns og Uddannelsescenter, sognepræst Mikkel Christoffersen og professor Niels Henrik Gregersen, Det Teologiske Fakultet. Kurset havde en meget stor søgning med 50 deltagere. Den ene halvdel var teologistuderende på kandidatuddannelsen, den anden halvdel, hvoraf ca. halvdelen var præster og øvrige erhvervsaktive, tog kurset som efteruddannelse og, for manges vedkommende, som led i en masteruddannelse.

Kombinationen mellem kandidatstuderende og præster giver ofte en interes-

sant dynamik i undervisningssituationen. I forbindelse med evaluering af et nyligt kursus om prædiken og liturgik kommenterede nogle af de kandidatstuderende, at i kursets sammensætning af klassiske teologiske forelæsninger på den ene side og diskussion af nyere empiriske undersøgelser på den anden side var det den empiriske del, som primært var øjenåbnende for dem, og denne gang ikke deres ellers meget teoretiske tilgang til teologien. Som reaktion på disse kommentarer svarede flere af præsterne i evalueringen, at de tværtimod satte stor pris på de historiske gennemgange af oldkirkelige liturgier samt systematisk teologiske refleksioner over prædikens umulige opgave – fordi de, som de selv beskrev det, er så dybt forankret i teologisk praksis til hverdag, at de sætter stor pris på den frugtbare forstyrrelse, som det teoretiske og historiske greb bidrager til.

I efteråret 2018 indgår følgende kurser i rækken af efteruddannelses tilbud: ”Gendigtninger af Jesus hos Kierkegaard, Dostojevskij og Nietzsche” ved lektor Iben Damgaard, Kammerets teologi (1500-1675) ved professor Mette Birke-dal Bruun, ”Religion and Development” ved lektor Karen Lauterbach m.fl., ”Prædikenens genrer: mellem tale og tekst, liturgi og politik, inkarnation og åbenbaring” ved lektorerne Anders Holm og Marlene Ringgaard Lorensen. I august 2019 udbydes endnu et kompaktkursus i samarbejde mellem Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter. Titlen for dette er: ”Meningen med livet ansigt til ansigt med døden: Teologi, eksistenstænkning og skønlitteratur” og foregår i samarbejde mellem professor Claudia Welz, Det Teologiske Fakultet, og rektor Hans

Vium Mikkelsen, FKUV, samt gæsteundervisere. Kurset afvikles over 10 dage á 3 lektioner i uge 33-34 i august 2019.

Konference: Blev ånden sat fri?

I tillæg til, at de teologiske kurser udbydes som Åbent Universitet, har fakultetet gennem de seneste år afholdt konferencer, som er et vindue til efter- og videreuddannelsesaktiviteterne, og som i praksis også kan fungere som efteruddannelse, om end de ikke er formelt meriterende. I 2017 afholdt vi Nordisk Homiletikkonference med deltagelse af 200 skandinaviske homiletikere, ph.d.-studerende og præster. Flere af dem, der har gennemført en masteruddannelse i homiletik, præsenterede ved denne lejlighed deres projekter eller afholdt workshops for kolleger i forlængelse af deres masteropgaver. Vi gentager samme koncept som sidste år, men med et nyt tema i anledning af 50-året for 1968. Titlen er: *Blev ånden sat fri? Kirken i dag og arven efter 1968*. Konferencen afholder vi i samarbejde med Københavns, Helsingør, Roskilde, Fyns og Lolland-Faster Stift.

Ungdomsoprøret for 50 år siden indvarslede en stemning af nybrud og forandring og satte en bevægelse i gang, der nåede ud i alle hjørner af samfundet. Spørgsmålet er, hvad 68-bevægelsen kom til at betyde for kirken? Teologisk spillede ungdomsoprøret sammen med en socialtisk drejning, der hentede inspiration fra den sydamerikanske befrielsesteologi og de politisk teologiske strømninger fra Tyskland. Samtidig så den feministiske teologi dagens lys, mens andre strammede op på modstanden mod at blande kristendom med de herskende ideologier. Hvad er der i dag tilbage af arven fra 68?

Og hvordan lever vi med de spor, der er efterladt os?

Konferencen vil både se tilbage og frem. De udfordringer, præster er stillet overfor i dag, spejler sig i ungdomsoprørets opgør med gamle traditioner og givne fællesskaber. Samtidig var det også begyndelsen på den nytænkning og mod til at eksperimentere, der i dag er med til at løfte kirken med ind i fremtiden. Men hvor blev den politiske prædiken af, og hvordan gik det den feministiske teologi? Er vi færdige med at overveje spørgsmål om ligestilling og køn, og hvad skal vi fejre her i 70-året for de første kvindelige præster? Endelig kan vi i den aktuelle debat om retten til at værne om sine religiøse traditioner se et frihedsbegreb, som truer med at løbe løbsk og måske har mistet sansen for frihed til at have sin identitet i andet end sig selv? Konferencen overordnede spørgsmål lyder, om ånden blev sat fri? Eller er der måske brug for et nyt opgør?

Programmet byder på en blanding af forelæsninger, paneldebat, musikalske og skønlitterære fortolkninger fra blandt andet professor Ulrich Duchrow, Heidelberg Universitet, professor Niels Henrik Gregersen, Det Teologiske Fakultet, Anne-Lise Marstrand Jørgensen, forfatter til *Sorgens Grundstof, Hvad man ikke ved, Hildegard af Bingen* mm., musikeren, Steffen Brandt (TV2), Sofija Petersen Videke, præst i Svenska Kyrkan, lektor Else Marie Wiberg, Aarhus Universitet. Hertil kommer paneldebat mellem professor Lisbet Christoffersen, RUC samt adjungeret professor på KU, Ole Grünbaum, forfatter, samfundsdebattør og ledende skikkelse i ungdomsoprøret og Kasper Støvring, ph.d., debattør og forfatter. Konferencen finder sted den 27.-28. september 2018 og vi håber på lige så mange veloplagte deltagere og interessante diskussioner som sidste år.